

EIROPAS ZIŅAS

NR. 9. 2018. GADS

Iespējas rodas pašas no sevis

Turpinot iepazīstināt ar **#EuandME** kampaņas vēstnešiem – šoreiz par jauno digitālo mākslinieci **Santu Franci**.

Viņa zina, kā tehnisku procesu pārvērst poētiskā ilustrācijā, tāpēc viņas ikdienu un arī

karjera ir cieši saistīta ar interneta piedāvātajām iespējām. Santa iemieto XXI gadsimta darba stilu, kas iepriekšējo paaudžu pārstāvjiem varbūt pat nav saprotams, taču jaunie speciālisti ar globālā tīmekļa starpniecību realizē sevi profesionāli, komunicē un pelna.

► **2. – 3.lpp.**

**Virtuāls
piedzīvojums,
lai pasargātu
sevi**

Lai labāk pasargātu sevi digitālajā vidē, aicinām mobilajā telefonā atvērt interneta pārlūku un ievadīt spēles adresi: digisafe.lv. Piedaloties spēlē, var uzzināt, kādas tiesības izmantot un kā sevi pasargāt, piemēram, iepērkoties internetā, lietojot bezmaksas rūteri vai publicējot attēlus. Spēle ir veids, kā atbildes uz sev svarīgiem jautājumiem gūt atraktīvā un viegli uztveramā veidā. Ja tā Jums šķiet vērtīga, priecāsimies, ja pastāstīsi par to arī citiem, daloties ar to arī sociālajos tīklos, lietojot #DigiSafe #EUProtects! ■

Eiropas ziņas ir Latvijas Eiropas Komisijas pārstāvniecības (EKP) Latvijā izdevums. To finansē EKP. Gaidīsim Jūsu komentārus, atsauksmes un ierosinājumus e-pastā: eiropas.zinas@gmail.com

Saziņa vienmēr ir pirkstu galos

Gara nejaušību virtene, kas pavērusi necerētas iespējas – tāds iespaids rodas, klausoties jaunās digitālās mākslinieces **Santas Frances** dzīvesstāstu. Taču patiesībā Santa ir iedvesmojošs piemērs tam, cik daudz var sasniegt, darot to, kas patiešām patīk, neko negaidot no apkārtējiem un prasmīgi izmantojot jauno tehnoloģiju sniegtās iespējas.

Pēc vidusskolas absolvēšanas Santa izvēlējās Liepājas Universitātē studēt jauno mediju jeb digitālo mākslu. Visvairāk viņu uzrunāja darbošanās ar 3D datorprogrammām, un tā jaunā liepājniece sāka veidot trīsdimensionālas ilustrācijas. «Ja gleznotājs gleznu radīšanai izmanto otas, es savas idejas realizēšanā lieku lietā 3D datorprogrammu. Latvijā šis virziens vēl nav diez ko populārs, bet pasaulē 3D grafika jauniešu vidū kļuvusi diezgan iecienīta,» ar savu aizraušanos iepazīstina māksliniece, «man personīgi patīk, ka, strādājot ar 3D, daudz iesaistīta matemātika, nepieciešama tehniska izpratne un zināšanas. Piemēram, precīzi kontrolēt kādos grādos rotē objekts, kā to izkārtot koordinātu plaknē. Veidojot ilustrācijas, jāņem vērā fizikas likumus, un rezultātā sanāk, ka izteikti tehnisks process tiek pārvērstš poētiskā ilustrācijā.»

Ļauj runāt darbiem

Pēc studiju beigšanas Santa turpināja veidot digitālās mākslas darbus, negaidot piedāvājumus vai pasūtījumus un darbus pati publicējot sociālo mediju vietnēs, kā arī savā portfolio lapā: suntafrence.tumblr.com. «Mākslas publicēšana internetā ir ļoti demokrātiska, pieejama plašai auditorijai. Tas nav kā izstāžu zāles, kur aiziet dažiem interesenti. Interneta tos var redzēt cilvēki, kas ikdienā par mākslu tik ļoti neinteresējas. Tīmeklī attēls var ceļot apkārt, ar to var dalīties lietotāji. Bieži vien cilvēki pat neapjauš, ka tā ir māksla, jo internetā nav

robeža starp mākslas institūciju un pašu mākslinieku. Tādēļ man ļoti patīk strādāt šādā veidā, jo publika ir sasniedzamāka un pieejamāka,» skaidro Santa.

Drīz vien darbs arī nesis augļus – tieši no publikācijām internetā mākslinieci atrada Vācijas žurnāla Form redaktore. 1905. gadā dibinātais žurnāls ir viens no senākajiem un prestižākajiem arhitektūras un dizaina žurnāliem pasaulē. Tas ir nozares profesionāļu atziens un lasīts, tādēļ iekļūšana tajā uzskatāma par augstu novērtējumu, īpaši tik agrā profesionālā gaitu sākumposmā. «Viņa meklēja māksliniekus rakstiem, un piedāvāja man izveidot ilustrāciju izdevuma vākam. To varu uzskatīt par savu pirmo lielo darbu ar atalgojumu. Turklāt uzreiz atzītā žurnālā!» stāsta Santa. «Man bija iesākta interjera ilustrāciju sērija, un viņi pasūtīja tai turpinājumu. Tādēļ vākam izveidoju jaunu ilustrāciju, iekļaujoties sērijas estētikā.»

Darbi Francijā un Īrijā

Līdzīgi māksliniece nonāca arī nākamajā lielajā projektā. Santu internetā uzrunāja kuratore, kas veidoja izstādi Creative Europe šī gada projektam European Connections in Digital Arts ar Francijas, Īrijas un Latvijas iesaisti. Trīs gadu projektā katrā dalības zemē tiek organizēta viena izstāde, izvēloties jaunus māksliniekus no visām trim valstīm. Māksliniekiem ir iespēja radīt jaunus darbus tieši šai ekspozīcijai, būt klāt visās izstādēs, veidojot kontaktus. «Mani uzrunāja trīs mēnešus pirms Francijā plānotās izstādes atklāšanas. Videozvanos pārrunājām koncepciju, es izstrādāju ideju par animāciju sēriju. Projekts kopumā ilga sešus mēnešus – darbu sagatavošana, brauciens uz visām trim izstādēm un darbu uzstādīšana.» Santa uzsver, ka līdzdalība šajā projektā ļoti palīdzējusi izaugsmei, jo, strādājot vienatnē Latvijā, trūkst komunikācijas ar citiem profesionāļiem, bet izstādēs satiekot digitālos māksliniekus, kuri ir vecāki un pieredzējušāki, var iegūt gan informāciju, gan vērot viņus darbībā un mācīties. «Protams, bija svarīgi dzirdēt viņu atsauksmes par maniem izstādītajiem darbiem. Tas pavēra plašāku skatu uz darbības

iespējām, arī ārpus Latvijas,» norāda māksliniece.

Internets – durvis uz pasauli

Santa ir piemērs XXI gadsimta darba stilam, jo digitalizācija ietekmē visu viņas dzīvi – ar globālā tīmekļa starpniecību viņa sevi realizē profesionāli, komunicē ar citiem un pelna. Dombiedri ir sadarbības partneri var dzīvot tūkstošiem kilometru attālumā un bieži vien dzīvē satikti vien pāris reizi vai pat nekad, taču tas ne traucē veiksmīgi realizēt kopīgus projektus. Svarīgs te ir arī internets telefonā, kas nu ir pieejams visā Eiropas Savienības teritorijā bez papildu izmaksām. Tas ir nozīmīgs atspazds arī Santas darbā, kas lielā mērā balstās ātrā interneta pieslēgumā. «Šodien tas šķiet tik pašsaprotami, ka internets ir pieejams visur,» saka Santa. «Lai arī bērnībā mājās nebija pieslēguma, tagad digitālā vide ir tik ļoti pierasta, ka vairs neatceros, kā bija tad, kad tā visa nebija. Ir tik ērti, ka informācija un saziņa vienmēr ir pirkstu galos. Tas maina cilvēku saziņas veidu. Man, piemēram, ir daudz interneta draugu – citi mākslinieki, kurus dzīvē neesmu satikusi. Sekojot viņiem sociālajos tīklos, sazinoties, var just šo mākslinieku kopie-

nu, apjauš, kas notiek jomā. Šādi var tikt pie mākslinieku koplietotajām esejām, darbiem, redzēt, kā tiek radīti mākslas darbi. Tā var izglītoties vairāk, nekā lasot grāmatas vai studējot mākslu,» globālā tīmekļa ietekmi uz jauniešu ikdienu skaidro Santa, piebilstot, ka daudzi jaunie mākslinieki arī programmas apgūst paši, mācoties internetā. Tās bieži vien ir bezmaksas un arī lielu daļu informāciju un paraugu var iegūt par velti – atliek vien atrast, kas pašam patīk, apgūt zināšanas un likt tās lietā! ■

Santa Frances:
«Digitālā vide ir tik ļoti pierasta, ka vairs neatceros, kā bija tad, kad tā visa nebija»

Lai informētu jauniešus

par viņu tiesībām un iespējām Eiropas Savienībā, šobrīd norisinās kampaņa EUandME. Tās vietnē var iegūt informāciju par to, ko jauniem cilvēkiem piedāvā ES – sākot no iespējas mācīties un strādāt jebkurā dalībvalstī un beidzot ar salīdzinoši lētiem mobilajiem sakariem un internetu, atrodoties ārzemēs.

Vajadzīga labāka aizsardzība un profilakse

Līdz pat neseni pagātnei paredzamais mūža ilgums Eiropas Savienības valstīs strauji un pastāvīgi auga, tomēr kopš 2011. gada tas ir ievērojami samazinājies.

Joprojām saglabājas lielas paredzamā mūža ilguma atšķirības ne tikai pēc dzimuma, bet arī sociālekonomiskā statusa. Piemēram, tiek lēsts, ka vidēji visā ES 30 gadus veci vīrieši ar zemu izglītības līmeni nodzīvos astoņus gadus mazāk nekā vīrieši ar augstāko izglītību. Turklāt lielas atšķirības vērojamas ne tikai dalībvalstu starpā, bet arī vienas valsts ietvaros.

Tas secināts novembra beigās Eiropas Komisija publicētajā Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas (ESAO) kopīgajā ziņojumā par veselību Eiropā.

“Lai gan Eiropas Savienībā paredzamais mūža ilgums ir viens no ilgākajiem pasaulē, pašapmierinātībai nav pamata. Daudzas dzīvības būtu iespējams glābt, aktīvāk veicinot veselīgu dzīvesveidu un novēršot tādas riska faktorus kā tabaka un mazkustīgs dzīvesveids. Nav pieņemami, ka Eiropas Savienībā katru gadu pārāgri mirst 1,2 miljoni iedzīvotāju, ja no tā var izvairīties, nodrošinot labāku slimību profilaksi un efektīvāku veselības aprūpi,” uzsvēr ES veselības un pārtikas nekaitīguma komisārs Vītenis Andriukaitis.

Eiropas Komisijas publicētajā ziņojumā arī norādīts, ka jāuzlabo iedzīvotāju garīgā veselība un jānovērš garīgās slimības, kas rada ne vien sociālas sekas, bet arī tēriņus, kuri tiek lēsti vairāk nekā 4 % apmērā no IKP visā ES. Piemēram, 2015. gadā Eiropā vairāk nekā 84 000 iedzīvotāju mira no psihiskām slimībām, un tiek lēsts, ka garīgās veselības problēmu radītās kopējās izmaksas pārsniedz 600 miljardus eiro gadā. Tāpat dalībvalstis aicinātas risināt tādas riska

faktorus kā smēķēšana, alkohols un aptaukošanās, mazināt priekšlaicīgu mirstību, nodrošināt vispārēju piekļuvi aprūpei un uzlabot veselības aprūpes sistēmu noturību. Statistika arī šajā jomā ir nežēlīga – gandrīz 40 % pusaudžu atzīst, ka iepriekšējā mēnesī vismaz reizi ir uzdzīvojuši, lietojot alkoholu. Lai gan alkohola kontroles politika ir palīdzējusi samazināt alkohola kopējo patēriņu vairākās ES valstīs, alkohola pārmērīga lietošana gan pusaudžu, gan pieaugušo vidū joprojām ir būtiska sabiedrības veselības problēma.

Tāpat, analizējot situāciju dažādās valstīs, secināts, ka līdz pat 20 % no veselības aprūpes izdevumiem varētu pārdalīt un izmantot labāk. Kombinējot dažādus politikas instrumentus, izdevumus varētu samazināt, piemēram, izmantojot veselības aprūpes tehnoloģiju novērtējumu farmācijas līdzekļu atlasē un apmaksā vai iepirkumā un cenu noteikšanā.

Datu apkopošanu par veselības stāvokli ES valstīs (State of Health in the EU) Eiropas Komisija uzsāka jau 2016. gadā, lai palīdzētu dalībvalstīm uzlabot iedzīvotāju veselību un veselības aprūpes sistēmu darbību. Ik pēc diviem gadiem tiek prezentēts ES mēroga pārskats, kas kalpo par pamatu secīgajiem ziņojumiem par konkrētām valstīm. Ziņojums izstrādāts, cieši sadarbojoties ESAO un Eiropas Komisijai.

Otrais posms ciklā ir informācijas publicēšana par katras ES valsts profilu veselības jomā, ko plānots darīt 2019. gadā. Valstu profilos tiks uzsvērtas katras dalībvalsts īpatnības un problēmas, un tie tiks iesniegti kopā ar pievienoto ziņojumu, kurā EK izdarīs vispārīgus secinājumus. Noslēdzošais posms ir brīvprātīga apmaiņa dalībvalstu starpā – tā ir iespēja apspriesties ar ekspertiem, kuri ir analizējuši konstatētās problēmas, un pārrunāt potenciālos politikas risinājumus. ■

Eiro 5 gadi Latvijā

Nākamgad Eiropas Savienības valstu iedzīvotāji atzīmēs 20 gadus kopš eiro ieviešanas, savukārt Latvija svinēs pirmos piecus gadus kopš pievienošanās eirozonai.

“Latvijas pievienošanās eirozonai 2014. gadā bija krīzes pārvarēšanas stratēģijas vadmotīvs. Toreiz uz krīzes fona lielākajai daļai sabiedrības tas šķita kaut kas tāls un, iespējams, nereāls. Tomēr gan valdība, gan sociālie partneri šim mērķim pievērsa nopietnu uzmanību, un tas tika fiksēts 2010. gada janvāra Nacionālās trīspusējās sadarbības padomes (NTSP) lēmumā kā prioritāte. Šodien redzam, ka dalība eirozonā nodrošina lielāku Latvijas ekonomikas noturību pret ekonomiskiem satricinājumiem, kā arī sniedz priekšrocības Latvijas iedzīvotājiem un uzņēmējiem,” norāda EK priekšsēdētāja vietnieks eiro un sociālā dialoga jautājumos Valdis Dombrovskis.

Par godu šai jubilejai Eiropas Komisija un V. Dombrovskis 2019. gada 7. un 8. janvārī Rīgā organizēs augsta līmeņa konferenci “Eiro 5 gadi Latvijā.” Konference vienlaikus būs arī diskusiju cikla “Dialogs ar iedzīvotājiem” atklāšanas pasākums ES dalībvalstīs, kas nākamgad tiks veltīts eiro 20 gadadienai. Konference pulcēs dažādu institūciju un valstu

pārstāvjus, kas bija iesaistīti eiro ieviešanas procesā visā Eiropā, tostarp arī Latvijā. Politikas veidotāji, eksperti un pilsoniskās sabiedrības pārstāvji atskatīsies uz gūto pieredzi un piedāvās idejas, kas nākotnē varētu padziļināt Eiropas Monetāro savienību.

Konferences darbs tiks organizēts vairākās paneldiskusijās, aptverot vairākas tēmas: Eirozonas dalībvalstu izaicinājumi, Pieci gadi eirozonā: Centrālo banku redzējums, Euro ieviešanas gaidas un realitāte, Pieci gadi eirozonā: nākotnes redzējums.

V. Dombrovskis norāda, ka patlaban pārliecinošs sabiedrības vairākums ir pieņēmis un novērtē eiro sniegtās priekšrocības: “Atbilstoši “Eurobarometer” aptaujām 2012. gada nogalē tikai 35% Latvijas iedzīvotāju pozitīvi vērtēja eiro, taču 2013. gada nogalē, pēc valdības veiktās informācijas kampaņas, eiro pozitīvi vērtēja jau vairāk nekā puse iedzīvotāju – 53%. Šobrīd Latvijas iedzīvotāju atbalsts eiro pieaudzis līdz 83%, kas ir viens no augstākajiem ES. Euro ir jauna, bet sekmīga valūta. Euro jau tagad ir pasaulē otrā lielākā rezervju valūta, turpmāk mēs vēl vairāk stiprināsim eiro starptautisko lomu. Euro būtu jāatspoguļo eirozonas politiskā, ekonomiskā un finansiālā ietekme un jāveicina līdzsvarota, uz noteikumiem balstīta starptautiskā ekonomiskā kārtība.”

Eiropas Komisija nodrošinās arī konferences tiešraidi [sociālajā tīklā Facebook](#) – sekojiet līdzi informācijai!

Par 2018. gada Eiropas cilvēku Latvijā atzīts Eiropas Savienības Tiesas tiesnesis, jurists un politologs Egils Levits. Apsveicam!

Plašāka informācija par Veselības stāvokli ES un 2018. gada pārskats par veselību Eiropā ir šeit